

Minderen met maat

Bezuinigingen 2015-2018

Inleiding

Ook in deze collegeperiode wordt de gemeente Assen weer voor een bezuinigingsopgave gesteld. Met uw raad is bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2014 de afspraak gemaakt dat de concrete invulling van deze bezuinigingen volgt bij de Programmabegroting 2015 in november. Dit gaf het nieuwe gemeentebestuur meer ruimte voor het maken van beleidskeuzes. U hebt daarmee ingestemd, met de wens dat het voorstel met bezuinigingsmaatregelen ruim voor de begrotingsbehandeling in november beschikbaar zal zijn. Bij deze voldoen wij aan dit verzoek.

College van burgemeester en wethouders.

September 2014.

1. Voorjaarsnota 2014

Bij de Voorjaarsnota (mei 2014) hebben we de begroting 2014 en de bijbehorende financiële prognoses in de volle breedte geactualiseerd. Uitkomst daarvan was een over het geheel sluitend financieel perspectief 2015-2017. We hebben daarbij ook vastgesteld dat er, om dat doel in de praktijk te realiseren, vanaf 2015 nog een structurele bezuinigingsopgave ligt van € 4,65 mln.

Het ging en gaat daarbij om de nog openstaande opgave van rond de € 4,0 mln. uit de 3^e tranche bezuinigingen en de met u afgesproken aanvulling daarop van € 0,65 mln. t.b.v. de gezondmaking van de exploitatie betaald parkeren.

Inmiddels zijn de andere opgaven uit de eerste drie bezuinigingsrondes gerealiseerd.

Een belangrijk financieel risico dat we in mei ook hebben gemeld is een mogelijke financiële tegenvaller van € 1,3 mln. als gevolg van de herijking van het gemeentefonds. Inmiddels is duidelijk dat we daar vanaf 2015 rekening mee moeten houden.

2. Het vertrekpunt: de opgave

Uitgangspunt is een sluitende begroting voor de komende vier jaren (2015-2018), met uiteindelijk bij de begroting 2018 een structurele invulling van de totale bezuinigingstaakstelling oplopend van € 6,0 mln. in 2015 naar totaal € 7,2 mln. structureel met ingang van 2018.

Daarbij komen de voornemens uit het Collegeprogramma 2014-2018, waarvoor wij ook de middelen moeten vinden. In het Collegeprogramma hebben wij met u de regels gedeeld, waaraan wij ons bij deze zoektocht moeten houden¹

¹ Collegeprogramma, pag 13.

De opbouw van die taakstelling ziet er, op basis van de afspraken en de in de Voorjaarsnota gesignaleerde risico's als volgt uit:

Taakstelling/jaar	2015	2016	2017	2018
Restant taakstelling 3 ^e tranche	3.990	3.836	4.478	4.552
Herijking gemeentefonds	700	1.300	1.300	1.300
Ambities Collegeprogramma	1.405	1.405	1.405	1.405
Totale opgave 2015-2018	6.095	6.541	7.183	7.257

Deze opgave is fors en vraagt om scherpe keuzes en realistische ambities. Zo is het ook in het Collegeprogramma verwoord.

De context waarin we met uw raad deze keuzes gaan maken is een andere dan de vorige bestuursperiode. De rol van de overheid verandert: de overheid gaat niet langer 'zorgen voor, maar zorgen dat'. De gemeente krijgt nieuwe taken. Het betekent ook een andere inzet van middelen: daarin ligt ook de mogelijkheid voor financiële ombuigingen. Die zoeken we vooral in de domeinen waarvoor we zelf verantwoordelijk zijn. We houden vast aan het eerder vastgestelde vertrekpunt dat de uitvoering van de 3 transities de komende jaren budgettair neutraal dient te verlopen. De via het gemeentefonds overkomende middelen zijn en blijven daarvoor maatgevend. Vanuit die budgetten is ruimte vrijgemaakt voor dekking van de aan de uitvoering van de nieuwe taken verbonden kosten voor de eigen bedrijfsvoering.

3. Autonome ontwikkelingen

In de aanloop naar de invulling van de bezuinigingsopgave en de voorbereiding naar de Begroting 2015 hebben we de financiële positie van de gemeente doorgelicht op ontwikkelingen die deze bestuursperiode van invloed kunnen zijn op de begrotingspositie en de omvang van de in te vullen opgave. De uitkomst daarvan heeft, afgezien van de nadelige gevolgen van de herijking gemeentefonds niet geleid tot grote verschuivingen en aanpassingen in het financiële beeld.

Aan de hand van de beleidsuitvoering in de afgelopen jaren hebben we de bestaande budgetten opnieuw kritisch tegen het licht gehouden en beoordeeld op daarin nog aanwezige ruimte. Daar waar die situatie zich voordeed en dat geen gevolgen heeft voor het beleid hebben we die ruimte afgeroomd en ten gunste van de begroting en de bezuinigingsopgave gebracht.

We houden gelet op het voorzichtige economische herstel en de Kabinetsplannen voor 2015 in dit stadium geen rekening met extra bezuinigingen op het gemeentefonds. De gevolgen van de reeds bekende bezuinigingen op het fonds hebben we bij eerdere gelegenheden al in ons meerjarenbeeld doorvertaald. Het zwaartepunt van die maatregelen ligt in 2015.

Dekking van de nadelige gevolgen van de 1^e fase van de herijking van het gemeentefonds betrekken we, zoals aangegeven, bij de invulling van onze bezuinigingsopgave. Naar het zich nu laat aanzien krijgt de 2^e fase met ingang van 2016 zijn beslag. Uitkomsten en mogelijke gevolgen daarvan voor Assen zijn op dit moment nog niet bekend.

We hebben de ramingen en prognoses van andere uitkeringen die we van het Rijk ontvangen geactualiseerd en de budgettaire effecten daarvan doorvertaald en waar nodig conform de afgesproken begrotingsspelregels doorgekort naar de achterliggende beleidsvelden.

Er zijn tekenen van voorzichtig economisch herstel, maar de effecten van de achterliggende jaren zullen nog lang voelbaar zijn. De prognose is dat het aantal werkzoekenden eerst nog zal toenemen. Hoe groot deze stijging zal zijn, is moeilijk in te schatten. Wat we wel weten is dat het van invloed is op de uitkomsten van de begrotingen van ISD en GKB en daarmee op de gemeentefinanciën en ons meerjarenbeeld.

De ISD gaat er in haar begroting vanuit dat het beroep op de bijstand in 2015 met 3% zal toenemen. De budgettaire gevolgen van deze stijging maken onderdeel uit van de uitgevoerde actualisatie. Verdere ontwikkelingen zijn onzeker en blijven daarmee een belangrijke financiële risicofactor. Dat zelfde geldt voor de middelen die we de komende jaren nog zullen moeten inzetten voor de schuldsanering.

4. Ambities Collegeprogramma 2014-2018

In het Collegeprogramma zijn ambities uitgesproken. We blijven inzetten op de aantrekkelijke stad Assen met een evenementenbeleid en stadsmarketing. Het Duurzaamheidsfonds krijgt een vervolg. We geven voorrang aan het beschermen van de kwetsbare groepen, want niemand mag tussen wal en schip raken. Het buurtwerk levert een goede basis voor de nieuwe samenwerking tussen overheid en burger: we bestendigen Mijn Buurt Assen. Er blijft inzet op verkeersveiligheid en openbaar vervoer. Ook het stimuleren van de economische ontwikkeling en de werkgelegenheid zijn voornemens waarvoor geld moet worden gevonden.

De financiële vertaling van deze voornemens sluit op € 1,55 mln., waarvoor de komende 4 jaar (tijdgebonden) dekking moet worden gevonden. Uitgesplitst naar de betreffende programma's gaat het om de volgende bedragen:

Ambities collegeprogramma	2015	2016	2017	2018
Wonen in Assen	-75	-150	-150	-150
Werken in Assen	-50	-100	-100	-100
Meedoen in Assen	-383	-765	-765	-765
Aantrekkelijk Assen	-175	-350	-350	-350
Bedrijfsvoering	-170	-190	-190	-190
totaal ambities	-853	-1.555	-1.555	-1.555

NB: voor 2015 zijn de nieuwe beleidsinitiatieven nog in voorbereiding, daarom zijn de investeringsmiddelen nieuw beleid voor dit jaar gehalveerd.

5. Bezuinigingen

De acht programma's van de Programmabegroting 2015 zijn doorgelicht op bezuinigingsmogelijkheden en we hebben een afweging gemaakt in welke domeinen financiële ruimte te vin-

den is. Factoren die hebben meegewogen zijn de gevolgen voor de samenleving, de stad en de individuele burger. De basiskwaliteit moet op orde blijven: in de zorg, bij meedoen, in voorzieningen, in de openbare ruimte en in de presentatie van de stad.

Met uitzondering van het programma Aantrekkelijk Assen en het Programma Samen werken aan Assen wordt binnen alle programma's bezuinigd.

Samenvattend in cijfers geeft het pakket bezuinigingen het volgende beeld:

Bezuinigingen	2015	2016	2017	2018
Wonen in Assen	1.592	1.592	1.592	1.592
Werken in Assen	0	150	150	150
Meedoen in Assen	156	344	384	410
Bedrijfsvoering	0	0	1.000	2.100
Vastgoed	629	629	629	629
Algemeen financieel beleid	450	690	930	930
totaal bezuinigingen	2.827	3.405	4.685	5.811

Toelichting:

Binnen het programma **Wonen** valt het onderhoud en beheer van de openbare ruimte. We brengen de beeldkwaliteit van de openbare ruimte terug. We kopen minder diensten van derden in voor onderhoud en beheer. De inrichting gaan we versoberen, zowel in het groen als het grijs. Bij aanleg en vervanging vervangen we plantvakken en hagen door groen dat minder arbeidsintensief is in onderhoud, zoals gras. En het gras wordt minder vaak gemaaid. In het grijs (riolering, bestrating, straatmeubilair) stellen we het cyclisch onderhoud uit: budgetten worden alleen ingezet voor noodzakelijk onderhoud. De omgeving blijft er nog verzorgd uitzien, maar de beeldkwaliteit neemt af.

Bezuinigen betekent ook terugbrengen van het areaal dat onderhouden moet worden. We plaatsen minder bloembakken. Kapot straatmeubilair en speeltoestellen worden niet vanzelfsprekend vervangen en inzet van straatverlichting wordt kritisch beoordeeld: niet overal even uitbundig².

Overige besparingen kunnen worden gevonden in zaken als het versmallen van wegen op het moment dat ze vervangen worden en een verminderde inzet van uitvoeringsmedewerkers bij evenementen door deze inzet op een andere manier vorm te geven.

Bij monumenten is een bezuiniging te realiseren door de subsidieregeling af te schaffen.

Binnen het programma **Werken** spelen grote ontwikkelingen: de Participatiewet, ontwikkelingen rond de arbeidsmarkt en de gevolgen daarvan voor de gemeenschappelijke regelingen ISD, Alescon en GKB. Dit najaar krijgt u de begroting ISD voor 2015 voor een zienswijze. We willen sturen op een snelle doorgeleiding van uitkeringsgerechtigden naar regulier werk

² wettelijke eisen blijven van kracht.

(o.a door Werkpunt!, SROI, creëren van werkgelegenheid) en sturen op de bedrijfsvoering van de ISD. De begroting van de ISD zal daarop kritisch beoordeeld worden.

Via Werkpunt! worden de ‘meewerkers’ in het kader van hun reïntegratietraject en oriëntatie op nieuw werk ingezet bij uitvoerende werkzaamheden in het beheer van de openbare ruimte. Voorstel is om de eerste drie maanden van het traject dit te doen op basis van een stage met behoud van uitkering en na die drie maanden op basis van het minimumloon. Hierbij wordt aangesloten bij de regeling zoals die geldt voor plaatsing bij bedrijven en instanties.

De budgetten in het programma **Meedoen** zijn geactualiseerd. Bij sport zijn de beleidsmiddelen gereduceerd en wordt bezuinigd op de sportaccommodaties: minder regulier onderhoud en er is kritisch gekeken naar de diensten die we voor beheer en onderhoud inkopen bij derden (deze bezuinigingen zijn financieel verwerkt in programma Vastgoed). Verder wordt kritisch gekeken naar tarieven voor huur van accommodaties.

De samenwerking binnen de Brede School komt in een nieuwe fase. Schoolbesturen werken met kinderopvangorganisaties aan kindcentra of Alles-in-een scholen. We willen ruimte bieden aan deze ontwikkeling. Daarom doet de gemeente een stap terug in de aansturing van de samenwerking. Budgetten voor peuterspeelzaalwerk, Brede School en naschoolse activiteiten zijn beschikbaar om de ontwikkeling te ondersteunen. De veranderende rolverdeling leidt tot een besparing van € 0,15 mln.

Binnen het programma **Aantrekkelijk Assen** ligt de basis voor de ontwikkeling van de stad, voor wonen, werken en bezoeken. Het programma is sterk gericht op de binnenstad. Het voorzieningspakket met Het Drents Museum, De Nieuwe Kolk, de parkeerfaciliteiten en de goede bereikbaarheid zijn belangrijk voor verdere ontwikkeling van een aantrekkelijk stadscentrum. Het programma Aantrekkelijk Assen kent twee grote dossiers: het parkeerbedrijf en de exploitatie De Nieuwe Kolk. Over de aanpak van de exploitatie De Nieuwe Kolk bent u geïnformeerd en houden wij u op de hoogte. Dit najaar krijgt u de parkeernota: daarin worden voorstellen gedaan voor het parkeerbedrijf.

Het programma **Samenwerken** gaat over de toekomstige rol en positie van de gemeente in de samenleving en in de regio. Er zijn al stappen gezet naar een samenwerking in bedrijfsvoering met de omringende gemeenten. Samenwerken met andere gemeenten en regio's moet niet leiden tot bestuurlijke drukte of geïnstitutionaliseerd overleg. Bij de bestaande samenwerkingsverbanden (RGA, SNN, NG4) dringen wij daar sterk op aan.

In onze dienstverlening willen we efficiënter gaan werken: eenvoudige dienstverlening via internet, maatwerk aan het loket. Focus op een adequate bediening van de klant maakt de dienstverlening beter en goedkoper.

Deze ontwikkelingen zijn gaande, maar nog niet op geld te zetten.

In het programma **Bedrijfsvoering** verbinden wij de opgaven uit de Programmabegroting met de bedrijfsvoering, die nodig is om die opgaven te realiseren. Bedrijfsvoering gaat daarom voor een groot deel over de ambtelijke organisatie.

De rol van gemeente verandert en daarmee de rol van de gemeentelijke organisatie. De omslag naar die nieuwe rol en die nieuwe taak verlangt een andere bestuursstijl en een organisatie die deze bestuursstijl kan faciliteren en ondersteunen.

De gemeentelijke organisatie is aan het veranderen naar een netwerkorganisatie. Dit proces vergt nog enkele jaren. De organisatie zal er in 2018 anders uitzien: per saldo zal de organisatie kleiner zijn. Uiteindelijk verwachten wij daarmee een bezuiniging in het programma Bedrijfsvoering oplopend naar € 2 mln. in 2018. Bij verdere krimp van de organisatie zijn fric-

tiekosten onvermijdelijk: er wordt gezocht naar maatregelen om deze kosten te beperken.

Bezuinigingen binnen het programma **Vastgoed** leveren € 0,63 mln. op en worden gerealiseerd in het maatschappelijk vastgoed. Evenals bij de openbare ruimte stappen we over naar een meer risico-gestuurd beheer door het cyclisch onderhoud uit te stellen. Het verhogen van huurtarieven van het vastgoed kan direct bijdragen aan de bezuinigingen. Het gaat dan om sportaccommodaties: hiervoor is taakstellend een bedrag van € 0,1 mln. opgenomen.

Verder wordt kritisch gekeken naar de diensten die we voor het beheer van het vastgoed inkopen bij derden (verzekeringen, contractonderhoud).

Binnen het programma **Algemene middelen** worden twee maatregelen voorgesteld. Ten eerste afzien van de toekenning van een prijscompensatie op de eigen budgetten. De tweede maatregel is het verhogen van de gemeentelijke inkomsten door een boventrendmatige verhoging van de OZB in 2016 en 2017 met 1,5%.

We doen voorstellen voor maatregelen, maar deze zijn niet altijd direct te effectueren. Er zijn daarom overbruggingsmaatregelen (technische maatregelen) nodig om de taakstelling incidenteel voor het jaar 2015 te overbruggen.

6. Financieren van nieuw beleid en technische maatregelen

Volgens de nieuwe begrotingsregels mag nieuw beleid niet leiden tot uitzetting: 'nieuw voor oud' en de dekking moet gevonden worden binnen het eigen programma, al dan niet door het ophogen van de bezuinigingstaakstelling binnen dat programma.

Het Collegeprogramma spreekt van realistische ambities, waarvoor de middelen te vinden zijn. Als de financiële polsstok toch te kort is, wagen we de sprong niet en stellen we in samspraak met uw raad de ambities bij.

We willen het nieuwe beleid op de volgende manier van dekking voorzien.

1. Met technische maatregelen creëren we een deel van de financiële ruimte. Deze maatregelen raken de beleidsprogramma's niet, maar zijn keuzes in de sfeer van financieel beheer, zoals indexering, volumebeleid, inzet reserves. In totaal leveren deze technische maatregelen incidenteel € 1,650 mln. voor deze collegeperiode op vanaf 2016 tot 2018.
2. De opbrengst van de Attero-aandelen wordt ingezet voor het voeden van het Duurzaamheidsfonds en een fonds voor economische ontwikkeling (€ 0,225 mln. per jaar).
3. De middelen voor nieuw beleid worden niet direct in 2015 ingezet. Temporiseren levert in het eerste jaar een halvering van de investering op.
4. Momenteel zijn er diverse nieuwe projecten in voorbereiding. Voor die projecten zijn in de meerjarenbegroting kapitaallasten en exploitatielasten geraamd. Door vertraging ontstaat er vrijval van middelen, die ingezet kunnen worden voor de bezuinigingen op het programma Vastgoed.

7. Sluitend meerjarenbeeld

Met dit pakket aan maatregelen bereiken we in 2018 een bezuiniging van €5,8 mln. (zie bijlage). Daarnaast treffen we voor de bekostiging van de ambities van het Collegeprogramma een aantal financieel-technische maatregelen (€1,55 mln.). Het gaat hier om tijdelijke dekkingsmaatregelen, die alleen deze bestuursperiode nodig zijn.

De voorgestelde bezuinigingen zorgen dat er voor de periode 2015-2018 een sluitend meerjarenbeeld gepresenteerd kan worden. De begroting 2015, die in november voor vaststelling aan uw raad wordt voorgelegd, zal hierop gebaseerd worden.

BEGROTING 2015; BELEIDSBEPALING 2015-2018

Omschrijving/jaar	2015	2016	2017	2018
PROGNOSES 2015-2018 VOORJAARSNOTA 2014	114	256	206	206
- in resultaat opgenomen stelpost bezuinigingen	-3.990	-3.836	-3.878	-4.552
BASIS BELEIDSBEPALING 2015-2018	-3.876	-3.580	-3.672	-4.346
Actualisering/autonome ontwikkelingen				
- autonome ontwikkelingen	261	-24	-793	-1.400
- gevolgen september-circulaire 2014	pm	pm	pm	pm
sub-totaal	261	-24	-793	-1.400
Ambities collegeprogramma				
Wonen in Assen	-75	-150	-150	-150
Werken in Assen	-50	-100	-100	-100
Meedoen in Assen	-383	-765	-765	-765
Aantrekkelijk Assen	-175	-350	-350	-350
Bedrijfsvoering	-170	-190	-190	-190
sub-totaal	-853	-1.555	-1.555	-1.555
Bezuinigingen				
Wonen in Assen	1.592	1.742	1.742	1.742
Meedoen in Assen	156	344	384	410
Bedrijfsvoering	0	0	1.000	2.100
Vastgoed	629	629	629	629
Algemeen financieel beleid	450	690	930	930
sub-totaal	2.827	3.405	4.685	5.811
Tussenresultaten 2015-2018	-1.641	-1.754	-1.335	-1.490
Dekkingsmaatregelen				
- tijdelijke overbruggingsmaatregelen	1.650	300	0	0
- dekkingsmaatregelen ambities Collegeprogramma	0	1.500	1.500	1.500
Dekkingsmaatregelen totaal	1.650	1.800	1.500	1.500
Eindresultaten 2015- 2018	10	46	165	10